

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum superiores Angeli intelligant per species magis
vniuersales quàm inferiores. artic. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Atque ad probat. onem huius, quae ulterius subiungitur negari debet, quando pluralitas inferit maiorem perfectionem, infinitatem inferre infinitam perfectionem. Vna namque species finita superioris ordinis habere potest habitudinem representantis, quantum est ex se, infinita, aequipolletque poterit infinitis speciebus inferioris ordinis in representando: tales autem sunt species Angelorum. Neque enim necesse est, ut qualis est portio quoad multitudinem eorum, quae representantur per vnam speciem, ad ea quae representantur per aliam, talis portio sit quoad perfectionem essentialem inter species ipsas inter se, ut ex iis quae quaest. 12. art. 1. 5. & praesertim 8. satis est manifestum: quae, ne repetitione fastidium pariant, non refero.

Ad secundum.

Ad secundum neganda est minor. Ad probationem dicendum est, representantur illis intuitu solum extrema, quando tamen actu existunt, & non antea, aut postquam existere desierunt, ut dictum est: quemadmodum autem nos per notitias intuitivas extremorum cognoscimus certo complexionem contingentes, ut Petrum federe, quando fedet, loqui, aut ambulare, quando loquitur, aut ambulat, quia intuitu cognoscimus vnum extremum coniunctum esse, aut non esse coniunctum cum altero: sic etiam Angeli eodem modo eas cognoscunt.

Ad tertium.

Ad tertium concessio antecedente, neganda est consequentia. Ad probationem dicendum est, ad notitiam intuitivam satis esse, si pendeat a praesentia obiecti tanquam a conditione sine qua non. Species namque, quae ad talem notitiam inseruit, eius est natura, ut quamuis in se eodem modo se habeat in praesentia, & absentia obiecti, non tamen producat notitiam, nisi cum adest obiectum: eod quod, ut operetur, ab eo pendet tanquam a conditione sine qua non, ut explicatum est.

ARTICVLVS III.

Utrum superiores Angeli intelligant per species magis vniuersales, quam inferiores.

ERMO est hoc loco de speciebus magis vniuersalibus in representando, ita scilicet, ut ea species magis vniuersalis dicatur, quae se extendit ad representandas plures naturas specificas simul ac vnitate, & quoad propria singularum.

Quaestio haec solum habet locum, posito quod Angeli non accipiant species a rebus, sed a Deo per infusionem. Species namque a rebus desumptae pro diuersitate obiectorum, a quibus efficienter proxime, vel remote producuntur, & quorum sunt imagines, necessarii distinguuntur inter se specie.

Angeli & D. Thomae sententia quo sunt altioris ordinis per species magis vniuersales cognoscunt. Ratio Diui Thomae.

Conclusio D. Thomae est. Angeli quod superiores, & perfectiores sunt, eod per pauciores & vniuersaliores species obiecta intelligunt. Hanc probat, quoniam ex eo aliqua superiora & perfectiora sunt in entibus, quod sunt Deo propinquiora & similia, ac proinde substantiae intellectuales eod sunt perfectiores & superiores, quod sunt Deo propinquiores & similia in intelligendo: sed Deus omnia intelligit per vnica rationem intelligendi, nempe per suam essentiam concurrentem cum suo intellectu in modum speciei intelligibilis: ergo quod Angeli superiores fuerint & perfectiores, eod magis ad hunc intelligendi modum accedent, atque adeo eod

A per pauciores & vniuersaliores species intelligent. Confirmat eandem conclusionem in argumentum sed contra, ex illo Dionysij 12. cap. coelestis Hierarchia. Superiores Angeli participant scientiam magis in vniuersali, quam inferiores. Deinde in corpore articuli, quia inter nos, qui hebetioris sunt ingenij, singulorum explicatione speciatim indigent: ij vero, qui acutioris sunt ingenij, ex paucis multa intelligunt.

Secutus in 2. d. 3. q. 10. in contraria est sententia, ac seueratque vnam speciem intelligibilem, vnam tantum naturam posse representare, idque ut probet, argumentatur primo, quoniam vna ratio cognoscendi vnum habet obiectum primum, in ratione obiecti primarij, sibi adequatum, in quo proinde continentur reliqua, quorum ea est ratio cognoscendi: adeo namque essentia diuina est diuino intellectui vnica ratio cognoscendi omnia, quia habet vnum primum obiectum adequatum, in quo & continentur, & cognoscuntur a diuino intellectu caetera omnia, nempe eandem essentiam diuinam: sed in singulis speciebus, quae in Angelis representantur diuersas naturas specificas, non responderet vnum obiectum primum eis adequatum, in quo formaliter, aut eminenter continentur ea omnia, quae tales species representant: ergo esse nequeunt in Angelis eiusmodi species.

Secundo, omnis ratio cognoscendi, quae est in intellectu creato, est posterior obiecto, quod per eam cognoscitur, mensuraturque ab eo: sed vnitas posterioris pendet ab vnitate prioris, & vnitas rei, quae mensuratur ab obiecto, pendet ab vnitate obiecti: ergo fieri nequit, ut in intellectu Angeli detur aliqua vna species, quae simul representet multas diuersasque naturas.

Tertio, omnis vna ratio intelligendi potest habere aliquem vnum actum intelligendi sibi adequatum: sed species representans simul multas naturas, habere non potest vnum actum intelligendi sibi adequatum: quia tunc intellectus intelligeret multa simul, quod D. Thomas negat posse fieri: ergo in intellectu Angelico esse non potest species, quae simul representet multas naturas.

Quarto, omnis intellectus creatus potest cognoscere habitualiter vnum obiectum sine quocumque alio: sed si eadem species in angelo representet simul tantas naturas, intellectus angelicus non poterit habitualiter cognoscere vnam earum naturarum sine alia: eod quod in specie cognoscatur habitualiter id omne, quod per eam representatur: ergo non datur talis species in intellectu angelico.

Aureolus etiam apud Capreolum in 2. dist. 5. quaest. 2. ad argumenta contra septimam conclusionem, argumentatur in hunc modum. Si opinio D. Thomae esset vera, dari posset Angelus, qui intelligere posset omnia per suam substantiam: quod tamen est proprium Dei, contrariumque docuit D. Thomas artic. 1. huius quaestionis. Consecutio probatur, quia sumo supremum angelorum, quem dicas intelligere omnia obiecta per decem tantum species, verbi gratia. Tunc ita argumentor. Dato quocumque angelo quantumvis perfecto, Deus potest in infinitum creare angelos perfectiores ac perfectiores: tunc, si creet vnum angelum perfectiorem illo dato, ille intelliget per nouem species, & si ita ordine quodam creet decem alios, vltimus intelliget sine vlla specie, atque adeo per suam substantiam: ergo non quod angeli sunt perfectiores, eod cognoscunt per pauciores & vniuersaliores species.

MOLINUS
D. V.

Opinionem D. Thomae non videri certam.

Opinio D. Thomae, meo iudicio, certa non est: quoniam, ut videbimus, facile solvuntur fundamenta omnia, quibus innititur. Quod si ex vna parte dicatur cum D. Thomae, tot esse species Angelorum, quot sunt individua, & ex alia opinio D. Thomae intelligatur, ut quicumque excessus in perfectione inter Angelos sit satis, ut perfectiores intelligantur per pauciores & vniuersaliores species, ut multi eam videntur intelligere, sane incredibilis videtur. Cum enim sectatores huius sententiae affirmant, in omnibus Angelis eam scientiam intelligibilem, quae repraesentat naturam quamvis specificam substantialem, repraesentare etiam individua omnia illius, affectionisque omnes, etiam contingentes, tam illius quam individuum omnium, ac proinde in infimo Angelorum non plures species intelligibiles constituant, quam sint naturae substantiales specificae, quas potest cognoscere, sane cum ex sententia D. Thomae multo plures sint species Angelorum, quam sint substantiarum corporearum: species autem sint sicut numeri, ita ut nulla duae aequalis sint perfectionis: innumeri erunt Angeli, qui res omnes corporeas per vnam tantum speciem intelligant, quod est incredibile: & cum eadem sit ratio, ut quod Angeli sunt perfectiores, eo plures species substantiales Angelorum cognoscant per eandem speciem intelligibilem, quae est, ut cognoscant plures species substantiales rerum corporearum: utique tertius Angelus in perfectione, incipiendo ab infimo, intelliget cum minimam duos inferiores se per vnam speciem, & quartus, tres inferiores se simili modo per vnam speciem, & ita ascendendo: vnde sequetur, primum eorum, qui cognoscunt omnes species rerum corporearum per vnam speciem, omnes etiam Angelos se in perfectione inferiores cognoscere per aliam, atque adeo tantum erunt in eo duae species comparatione rerum omnium corporearum, & Angelorum, quos in perfectione excedit: qui ergo fuerit proximus, superiorque in perfectione, cognoscat substantias omnes corporeas, & omnes Angelos se inferiores per vnam tantum speciem: vnde efficitur, ut in superioribus Angelis solum habeat locum opinio D. Thomae comparatione specierum intelligibilium superiorum Angelorum: quae omnia creditur sunt difficilia. Adde, videri incredibile, semper in Angelo proximo in perfectione species solum ita accrescere in vniuersalitate, ut quae vnam tantum speciem substantialem repraesentabat in inferiori, repraesentet duas in superiori, imo multo plures repraesentabit, propter modicum excessum in perfectione, quem multae species substantiales inter se habent: ut quae leonem & equum repraesentabit, in Angelo inferiori, in superiori, repraesentabit etiam bouem, ceruum, & alias species affines.

Præterea, qua ratione duae aliquae species intelligibiles, diuise in Angelo inferiori, vniuntur in vna aliqua superiori in Angelo superiori, vniuntur etiam quaecumque aliae duae in vnam tertiam: vnde fiet, ut si Angelus omnium infimus intelligebat per triginta mille species, Angelus illi proximus superior in perfectione intelligat ad summum per quindecim mille, & qui huic fuerit proximus, per septies mille quingentas, & ita ascendendo. Vnde multo citius deueniamus ad Angelum, qui res omnes corporeas, Angelosque omnes imperfectiores se, intelligat per vnam speciem.

Præterea possumus interrogare sectatores huius sententiae, num inter Angelos creatos aliquis singularis species substantiales creatas intelligat per singulas species intelligibiles: & credo id non negabunt.

Molina in D. Thomae.

A saltem de infimo Angelo. Tunc petam, vel Deus de potentia absoluta potest creare alium imperfectiorem, vel non. Non dabunt hoc secundum, quippe cum nullam videatur inuolueri contradictionem, quod Deus creat Angelum inferiorem infimo creato. Si verò dent primum, in infimo eorum Angelorum, quos Deus creauit, comparatione huius, quem Deus potest creare, non habebit locum opinio Diui Thomae, ut quod Angelus perfectior sit per vniuersaliores species cognoscat. Hæc & similia absurda sunt, quae sequuntur, si quis dicat, vnumquemque Angelum distingui specie à cæteris, & quemcumque excessum in perfectione sufficere, ut affirmandum sit, Angelum perfectiorem intelligere per pauciores magisque vniuersaliores species.

B Quare, si opinio D. Thomae defendenda sit, dicendum erit cum Ferrariensi 2. contra gentes capite 98. non quemcumque excessum in perfectione esse satis, ut Angeli superiores intelligant per pauciores & vniuersaliores species. sed certum & determinatum. Sicut etiam q. 12. art. 8. ostendimus, non quemcumque excessum luminis gloriæ efficere, ut plura videantur in Verbo, sed certum & determinatum pro qualitate eorum, quae vltius videnda sunt: tamen si quicumque excessus faciat, ut melius essentia diuina videatur, atque ut melius in ea videantur illa, quae minori lumine videri possent. Sicut enim animalia, quod perfectiora sunt eo plures habent sensus: & tamen non quicumque excessus in perfectione est in causa, ut habeant plures sensus, sed certus & determinatus: quandoquidem multa sunt animalia inæqualia perfectione, quae totidem habent sensus: ita dicendum erit in re proposita. Quod fit, ut, iuxta hanc expositionem, non quicumque excessus sit satis, ut Angeli intelligant per pauciores & vniuersaliores species, sed magnus quidam, qualis est qui cernitur inter Angelos diuersorum ordinum, aut etiam Hierarchiarum, si ordines & Hierarchiae etiam penes naturalia distinguantur, ut vult D. Thomas. Præterea, si dicamus multos Angelos esse eiusdem speciei, facilius adhuc defendetur opinio Diui Thomae. Quamuis nec his omnibus modis intellecta certa sit, ut ex solutionibus fundamentorum, quibus innititur, erit manifestum. Præterquam quod per se ipsam difficilis sit, nec modicam contineat difficultatem quae contra eam obiciuntur, tamen si solui possint.

D. Thomae sententia qua ratione defendi possit.

C Vnde ad rationem, qua D. Thomae suam conclusionem probat, dicendum est, perfectiora non in omnibus esse Deo similia, sed satis esse si similia ei sint in perfectione essentiali: & si polleant intellectu, ut per eum sint etiam illi similia, quod plura & melius cognoscant, quam imperfectiora: non verò in eo quod cognoscant per pauciores species: eo quod vnumquodque obiectum, quando non cognoscitur in alio, in quo eminenter contineatur, eius sit naturae, ut sibi videretur peculiarem speciem: cum species penes obiecta primaria distinguatur inter se specie, neque duae res diuersae omnino, vna & eadem similitudine repraesentari possint nisi illa repraesentet primo aliquid, in quo illa res eminenter contineatur.

Ad rationem D. Thomae ut sit respondendum.

F Ad primam confirmationem dicendum est, Dionysium loqui, non de cognitione naturali, sed de supernaturali per reuelationem, quae in superioribus Angelis magis vniuersalis est, hoc est, ad plura obiecta se extendens, eo quod multo plura diuinitatis illis innotescant, quam inferioribus. Reddit enim eo capite rationem, quare Pontifex noster Christus Angelus in Scriptura dictus sit, quia in nunciando & communicando scientiam inferioribus, supremis Angelis similis est, primumque locum tenet.

Ad primam confirmationem.

Ad secundū.

Secunda confirmatio non aliud conuincit, quam quemadmodum inter nos, qui acutiore sunt intellectus, per eandem speciem, atque ex eisdem principiis, multo plura penetrant ac deducunt, quam qui hebetioris sunt intellectus: ita rem se habere in Angelis, ac proinde vniuersaliorē scientiam, quā est in perfectioribus Angelis, non prouenire ex eo quod intelligant per alias, aut vniuersaliores species, sed ex eo quod nobilioris sunt intellectus. Unde confirmatio illa quadam ex parte retorqueri potest in D. Thomam, vt eam retorquet Scotus.

Ad primum Scoti contra D. Tho. opinionem.

Qui defendere voluerit sententiam D. Thomae, eo modo quo defendi posse diximus. Ad primum argumentum Scoti, negabit maiorem, si sit sermo de obiecto primario adaequato, quod fit vniū quid. Sicut enim potentia visiva nihil vnum per se respicit, primò tamquam obiectum primarium adaequatum, sed immediatè respicit sub diuisione colorum, et lumen: ita vna illarum vniuersalium specierum respicit primariò tamquam obiectum adaequatum multas naturas específicas sub diuisione, quarum quamlibet, vel multas simul, poterit immediatè cognoscere, prout ad hanc, vel ad illam, vel etiam ad multas simul aduertit, aut aduertere voluerit. Nonnulli ex sectatoribus D. Thomae qui & singulos Angelos defendunt excessum in perfectione essentiali arbitrantur esse satis, vt Angelus perfectior cognoscat per pauciores & vniuersaliores species, respondent ad argumentum Scoti, concedendo maiorem, & negando minorem, dicuntque vnicuique specierum vniuersalium respondere, tamquam primarium & adaequatum obiectum, speciem aliquam subalternam prædicamenti substantiæ cum omnibus speciebus in finis & indiuiduis sub eadem contentis, & cum omnibus eorum affectionibus. At verò incredibile est tantū esse numerum specierum subalternarum prædicamenti substantiæ, vt sufficiat ad hoc, vt tāta multitudo Angelorū specie differentiū inter se, intelligant per species habentes eo modo obiectum adaequatum, & semper quod Angeli perfectiores sunt essentialiter, intelligant per species pauciores. Adde, neque tales species subalternas prædicamenti substantiæ habere rationem obiecti adaequati primarij earum specierum intelligibilium: tum quod species æque primò representent naturam illam subalternam, gradus específicos, & indiuiduantes, nec non affectiones omnes indiuiduorum: tum etiam quod Angeli per eiusmodi species non cognoscerēt reliqua in natura subalterna tamquam in obiecto primario, sed vniquemque gradum specificum & indiuidualem cognoscerent in ipsomet, eodemque modo quodcumque accidit in ipsomet intelligerent, & non in natura substantiāli subalterna.

Ad secundū.

Ad secundum dicendum est, maiorem solum esse veram de rationibus intelligendi seu speciebus, quæ desumuntur ab obiectis: secus autē de illis quæ infunduntur à Deo, quales sunt species Angelorum.

Ad tertium.

Ad tertium sectatores D. Th. concedunt maiorem, & negant minorem. Ad probationem verò respondent, D. Thomam non negare intellectū posse simul intelligere multa per modum vnius: ea autem quæ per eandem speciem intelligibilem intelliguntur, non intelligi per modum multorum, sed per modum vnius. Nos etiam primo posteriorum cap. i. asseruimus nullum esse absurdum intelligere simul multa per modum multorum, id quod q. 58. a. 2. etiā ostendimus. Obserua tamen, negandā esse maiore argumenti Scoti. Cum enim vnaquæque species Angelorū representet infinita indiuidua, & in-

Angelus si species ha-

finita accidentia, si Angelus posset elicere actum intelligendi speciei intelligibilis adaequati, posset actu cognoscere infinita, quod nulla ratione est concedendum. Potentia namque finita, quæ non cognoscit obiecta in aliquo vno obiecto primario, in quo reliqua virtute continentur percipere nequit simul infinita: eò quod, quò ad plura aduertit, eò ad singula fit remissior aduertētia: & idcirco aduertere nequit simul ad infinita. Dixi potentia, quæ non cognoscit obiecta in aliquo primario, &c. quoniā alia ratio est, quado cognoscuntur in vno obiecto primario, in quo eminenter continentur, quo pacto anima Christi in Verbo, & fortè aliqui alij beati, vident infinita, vt quaest. 12. art. 8. explicauimus.

Illud etiam obserua, iuxta sententiam D. Thomae concedendū esse, quod si Angelus aduertere simul posset ad omnia, quæ per eandem speciem potest cognoscere, illaque simul actu existeret, nō solum cognosceret infinita, sed etiā omnium illorū haberet vnicum actum intelligēdi, formaretque vnicum conceptum ac verbum, vt sectatores D. Thomae concedunt. Quare iuxta eandem sententiam dicendum erit, quando Angelus superior per eandem speciem cognoscere posset nō solum multas naturas específicas rerum corporearum, sed etiam partim rerum corporearū, & partim incorporearum, & ex eo de illis formaret distinctos conceptus, quod modò ad has, modò ad illas aduertet, sicque diuisim eas intelligeret, tum conceptus illos, tum etiam actus intelligēdi esse eiusdem speciei inter se, vt patet: tum quia vna & eadem causa tota efficiens, nempe intellectus & illa species, concurreret ad eos actus intelligēdi, & conceptus producendos: tum etiā quia, si simul aduertet ad illas diuersas naturas específicas, eas omnes cōciperet eodē numero actu intelligēdi, & eodē numero cōceptu, vt hi Doctores affirmat. At profectò hoc quoque durum efficit opinionē D. Thomae, durū namque est cōcedere, si Angelus aliquis seorsum cōcipiat leonem, & alij Angelū, elicere cōceptus, & actus intelligēdi eiusdē speciei, quibus eos cōcipiat.

Ad quartū, si nomine cognitionis habitualis intelligat Scotus (vt intelligere videtur) habere speciem, qua possit id cognoscere, quod habitualiter cognoscere dicitur, neganda est maior, si sermo sit de speciebus, quæ nō desumuntur à rebus, sed tales infunduntur à Deo, vt vana simul representent multa.

Ad quintum argumentum Aureoli neganda est cōsecutio. Probatio verò procedit quasi nos affirmamus, omnes Angelos distinguui inter se specie, & præterea quemcumque excessum in perfectione sufficere, vt Angelus perfectior cognoscat per pauciores & vniuersaliores species, quod nos non affirmamus. Caietan. & Capreol. qui id affirmant, ad probationē concedunt, deueniendum esse ad angelum, qui intelligat omnia alia à se per vnam speciem: quando verò fit vltierus argumentum, Deus potest producere alium angelum perfectionem: id quidem concedunt, sed quando inde inferitur: ergo ille intelliget per pauciores rationes cognoscendi, atque adeò solum per suam substantiam, negant consequentiam: quia tunc, inquit, Deus Angelo, qui intelligebat per vnam tantam speciem, infundit aliam, qua intelligat Angelum perfectiorem de nouo creatum similique modo infunderet ceteris Angelis inferioribus: neque enim habebant species, nisi ad cognoscendas res de facto creatas, non verò ad cognoscendas res quas Deus poterat creare & præferim quæ perfectiores essent rebus creatis, quæque difficilius ob sui magnam perfectionem cognoscuntur: & idcirco, vt ab inferioribus Angelis cognoscuntur, necesse esset, vt infusio peculiaris speciei eis fieret.

Q. 4.